

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 16.12.2008
KOM(2008) 876 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Politika soudržnosti: investice do reálné ekonomiky

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Politika soudržnosti: investice do reálné ekonomiky

1. Úvod

V době celosvětové finanční krize a souvisejícího hospodářského poklesu představuje politika soudržnosti EU významný příspěvek k plánu evropské hospodářské obnovy¹. Jakožto největší zdroj investic do reálné ekonomiky ve Společenství poskytuje politika soudržnosti značnou podporu pro veřejné investice, zejména na regionální a místní úrovni. Je nejvyšším výrazem evropské solidarity a směřuje podporu k nejpotřebnějším evropským občanům. V období 2007–2013 bude v rámci politiky soudržnosti investováno 347 miliard EUR do posílení růstu a přispění k hospodářské a sociální soudržnosti.

Politika soudržnosti je určena k poskytování inteligentních investic. Více než 65 % jejich celkových prostředků, tj. 230 miliard EUR, je vyčleněno na investice² do čtyř prioritních oblastí obnovené Lisabonské strategie EU pro růst a zaměstnanost: lidé, podniky, infrastruktura a energie a výzkum a inovace. Politika soudržnosti podporuje soudržné rozvojové strategie a přispívá ke střednědobému hospodářskému růstu a sociálnímu rozvoji. Představuje také stabilní, bezpečný a cílený zdroj financování, který lze využít k podnícení hospodářské obnovy. Toto zaměření a stabilita jsou zásadní pro budování důvěry, obnovení jistoty a usnadnění investic.

Ačkoli dosud není znám celý rozsah hospodářské recese, je pravděpodobné, že její dopady pocítí všichni. V některých členských státech se již zvyšuje nezaměstnanost a obchodní ukazatele se vyvíjejí značně negativně. Rozdílné dopady na členské státy a regiony se odrazí v nestejných dopadech na jednotlivce. Nepříznivá hospodářská situace nejvíce postihuje nejzranitelnější skupiny obyvatel, jako jsou sociálně vyloučené a nezaměstnané osoby.

V takové době musí veřejný sektor sehrát rozhodující úlohu při zajištění solidarity a obnově důvěry, zejména prostřednictvím nejnutnějších veřejných investic, jejichž cílem je z krátkodobého hlediska zvýšení poptávky na vnitřním trhu a ve střednědobém horizontu návrat hospodářství k udržitelnému rozvoji. Zde může politika soudržnosti zastávat důležitou roli. Vzhledem k tomu, že tlak na vnitrostátní rozpočty může omezit míru plánovaných investic, měly by být fondy a priority politiky soudržnosti prováděny rychleji či by měly být dokonce upřednostňovány s cílem stimulovat v pravý čas ekonomiku a poskytnout podporu lidem zasaženým krizí. Programy politiky soudržnosti mají potenciál a potřebnou flexibilitu k zajištění toho, že nyní bude moci být poskytována cílená pomoc na uspokojení prioritních potřeb a urychlení investic v oblastech s největším potenciálem růstu.

Makroekonomická stabilita a strukturální reformy jsou spolu s odpovídajícím institucionálním rámcem předpokladem úspěchu politiky soudržnosti. Celkové veřejné investice plánované na

¹ KOM(2008) 800 ze dne 26. listopadu 2008: „Plán evropské hospodářské obnovy“.

² KOM(2007) 798 ze dne 11. prosince 2007: „Členské státy a regiony provádějí Lisabonskou strategii pro růst a zaměstnanost prostřednictvím politiky soudržnosti EU na období 2007–2013“.

období 2007–2013 dosahují v průměru téměř 6 % očekávaného HDP³. V některých členských státech přesáhne relativní podíl příspěvku politiky soudržnosti na celkových veřejných investicích 50 %. Vhodná změna načasování financování z politiky soudržnosti by mohla z krátkodobého hlediska představovat významný finanční podnět, přičemž by se udrželo zaměření na kapacitu hospodářství členských států dosáhnout růstu ve střednědobém až dlouhodobém horizontu.

Členské státy a regiony, jimž se podaří rychle splnit cíle programů, mohou zmírnit hospodářský pokles, zvláště v těch konvergenčních regionech, kterým je určena vyšší míra podpory. U všech programů platí, že zachování schválených priorit v oblasti růstu a zaměstnanosti může přispět k rychlejší obnově, jakmile začnou polevovat následky současných ekonomických otřesů. Díky komplementaritě mezi prioritami politiky soudržnosti a cíli odvětvových politik EU má rychlejší provádění programů ještě větší význam pro dlouhodobou konkurenceschopnost.

Toto sdělení, předkládané na podporu plánu evropské hospodářské obnovy, má za cíl vyzdvihnout význam, který mají investice plánované v rámci politiky soudržnosti pro reálnou ekonomiku, a navrhnout řadu opatření k urychlení investic v rámci politiky soudržnosti.

2. ZVÝŠENÝ VÝZNAM INVESTIC DO REÁLNÉ EKONOMIKY V RÁMCI POLITIKY SOUDRŽNOSTI

V současné hospodářské situaci mohou být investice krátkodobým podnětem a současně zůstat zaměřeny na přetrvávající dlouhodobé výzvy v reálné ekonomice: investice do prioritních infrastruktur a energetiky, do výrobní kapacity podniků a do lidského kapitálu. Toto zaměření na udržitelné investice bude mít i nadále zásadní význam.

2.1 Lidé

V plánu obnovy bylo oznámeno zahájení rozsáhlé evropské iniciativy na podporu zaměstnanosti a bylo navrženo zjednodušení kritérií pro Evropský sociální fond (ESF) a navýšení záloh od počátku roku 2009. V případě schválení budou mít členské státy dříve přístup až k 1,8 miliardám EUR na řešení bezprostředních priorit popsanych níže. Odhaduje se, že přibližně 1,5 milionu nezaměstnaných bude moci díky tomuto rychlému uvolnění prostředků získat dříve podporu.

- Aktivace a aktivní začleňování v rámci strategií flexikurity: Hlavním účelem flexikurity je ochrana zaměstnání a dlouhodobé zaměstnatelnosti spíše než konkrétních pracovních míst. Základní cíle této myšlenky, tj. přizpůsobení se změnám a snadnější přechod mezi zaměstnáními, jsou obzvláště důležité v současné ekonomické situaci. Všechny členské státy se zavázaly využívat politiku soudržnosti ke zlepšení zaměstnatelnosti, přičemž některé z nich již nyní provádějí strategie flexikurity.

Kombinace flexibility pracovních smluv s aktivnějšími politikami trhu práce může přinést rychlá politická řešení. Hospodářským poklesem jsou často jako první postiženi nejvíce znevýhodnění pracovníci, pro které bude nejobtížnější získat novou práci. Politici a činitelé musí posílit aktivní a preventivní opatření na trhu práce, jejichž cílem je předcházet

³ Viz očekávané sdělení Komise o předběžném hodnocení zásady adicionality v období 2007–2013.

dlouhodobé nezaměstnanosti a která budou zvláště zaměřena na zranitelné skupiny, zejména starší či nekvalifikované pracovníky a menšiny. ESF může rychle zasáhnout a usnadnit přechod mezi zaměstnáními prostřednictvím specializovaných školení, personalizovaného poradenství, programů odborné přípravy, dotovaného zaměstnávání či grantů a drobných úvěrů pro samostatně výdělečně činné osoby a začínající podniky. Již nyní je k dispozici 21,7 miliard EUR na zlepšení takového přístupu k zaměstnání, spolu s 10 miliardami EUR vyčleněnými na zlepšení aktivního začleňování nejvíce znevýhodněných osob. Pro snížení dopadů krize a podporu sociálního začleňování by mezi intervencemi ESF měla mít prvořadé postavení opatření na podporu nejvíce znevýhodněných osob.

Úspěšný přechod do jiného zaměstnání po jeho ztrátě záleží též na rychlých a kvalitních službách zaměstnanosti. Politika soudržnosti přispívá na posílení institucí trhu práce částkou 2,2 miliard EUR, kterou bude třeba brzy zvýšit. V případě nepříznivých prognóz v oblasti zaměstnání by měly členské státy více posílit úlohu svých veřejných služeb zaměstnanosti, které představují klíčové subjekty pro účinné zaměření aktivačních opatření na trhu práce a pro lepší přizpůsobení dovedností pracovním místům.

Účinné řešení dopadů krize na zaměstnanost a sociální situaci a z obecnějšího hlediska efektivní provádění reform na trhu práce v souvislosti s flexikuritou bude možné pouze za aktivní účasti sociálních partnerů. ESF poskytuje finanční podporu na posílení sociálního dialogu a na společnou činnost sociálních partnerů.

- Přizpůsobení dovedností potřebám pracovního trhu: Dovednosti neodpovídající situaci na pracovním trhu jsou stále větším problémem ve většině členských států, přičemž finanční otřesy v krátkodobém výhledu zvýší nerovnováhu na trhu práce. Ačkoli nelze opominout střednědobé a dlouhodobé cíle v této oblasti, je důležité zaměřit se také na rychlé zvyšování kvalifikace, zvláště v odvětvích s nedostatkem pracovní síly. Získání nových dovedností může být významným proaktivním nástrojem pro zachování a zvýšení jistoty zaměstnání i pro lepší ochranu proti ztrátě pracovního místa.

Intenzivní snahy o zvyšování kvalifikace na všech úrovních, rozvíjení lidského kapitálu a efektivní investice do vzdělávání budou mít zásadní význam pro nápravu situace v EU, pro vyrovnání se s demografickými změnami a pro zúročení přechodu na energeticky účinné nízkouhlíkové hospodářství. Vzhledem k významné ekonomické návratnosti investic do vzdělávání byly prostředky z ESF vyčleněné na zdokonalování lidského kapitálu v programovém období 2007–2013 navýšeny na přibližně 25 miliard EUR. Dále se počítá s 13,5 miliardami EUR poskytnutými v rámci politiky soudržnosti na podporu přizpůsobivosti pracovníků, podniků a podnikatelů, což zahrnuje též rozvoj systémů pro předvídaní hospodářských změn a budoucích požadavků na zaměstnání a dovednosti. Toto předvídaní budoucích potřeb, pokud jde o dovednosti, je velmi důležité, v neposlední řadě i pro přípravu na hospodářský vzestup. K tomuto cíli přispěje iniciativa „Nové dovednosti pro nová pracovní místa“⁴.

Členské státy se proto vyzývají, aby:
--

⁴ KOM(2008) 868 ze dne 16. prosince 2008.

- investovaly do příslušných oblastí flexikurity, zejména prostřednictvím posílených aktivačních programů, s cílem zajistit rychlé znovuzачlenění propuštěných pracovníků na trh práce;
- v případě potřeby změnilы zaměření programů ESF na skupiny nejvíce postižené krizí;
- zachovaly investice do zlepšování kvality vzdělávání a zvyšovaly všeobecnou úroveň dovedností, zejména u nekvalifikovaných a znevýhodněných skupin;
- využívaly politiku soudržnosti ke zlepšení mechanismů předvídání a přizpůsobování dovedností současným a předpokládaným volným pracovním místům.

2.2 Podniky

Zajištění zdravého fungování inovativních a dynamických podniků je samozřejmě zásadní pro oživení hospodářství po období poklesu a jednou z největších výzev v dnešní globální ekonomice. Nejzranitelnější jsou malé a střední podniky, jelikož se snížila dostupnost úvěrů. Zvýšený nedostatek úvěrů lze chápat jako prvotní důsledek krize bankovního sektoru, avšak k výraznějšímu zhoršení situace dojde kvůli větším obavám úvěrových institucí z rizika. Nižší poptávka způsobí, že podniky omezí své aktivity a budou méně investovat, zejména do inovace, která se většinou zakládá na dlouhodobých „nehmotných“ investicích.

- Přístup k financím má přirozeně značný význam v situaci, kdy je pro podniky, a zvláště pak pro začínající a malé a střední podniky, obtížnější získat finanční prostředky v prostředí, které nepřeje rizikům. Komise aktivně podporuje využívání obnovitelných nástrojů, např. půjček, cenných papírů a záruk, doplňujících jak rámcový program EU pro konkurenceschopnost a inovace, tak politiku soudržnosti. S cílem zvýšit dosah investic EU v současném programovém období zahájily Komise a Evropský investiční fond iniciativu JEREMIE (společné evropské zdroje pro nejmenší až střední podniky) zaměřenou na nově vznikající podniky a rozvoj malých a středních podniků. Jelikož finanční krize a hospodářský pokles vedou mimo jiné k omezení prostředků z veřejného rozpočtu, potřebujeme se nyní více než kdy jindy odklonit od tradičních způsobů financování založených výhradně na subvencích a přejít na takové nástroje, které jsou návratné.
- Mikroúvěr: Komise věnuje stále větší pozornost klíčové úloze mikropodniků a způsobům financování odpovídajícím jejich potřebám⁵. Dne 10. září 2008 zahájily Komise a skupina EIB iniciativu JASMINE (společná akce na podporu mikrofinančních institucí v Evropě), jejímž cílem je nasměrovat různé formy technické a finanční pomoci v první řadě k nebankovním poskytovatelům mikroúvěrů, aby mohli zlepšit kvalitu svých operací, rozvíjet se a dosáhnout udržitelnosti. Tento projekt bude zahrnovat tříletou přípravnou fázi (2009–2011) s odhadovaným celkovým rozpočtem ve výši okolo 50 milionů EUR.
- Opatření na podporu podniků: Politika soudržnosti poskytne v letech 2007–2013 částku okolo 55 miliard EUR na podporu podniků, jejíž velká část je určena na podporu inovace přímo v malých a středních podnicích, včetně podpory skupin podniků. Mnohé z plánovaných činností jsou v souladu s opatřeními, která je nutno bezprostředně přijmout v zájmu řešení současné hospodářské situace, se zvláštním zaměřením na hlavní

⁵ KOM(2007) 708 ze dne 13. listopadu 2007: „Evropská iniciativa pro rozvoj mikroúvěru na podporu růstu a zaměstnanosti“.

dlouhodobé problémy podniků v reálné ekonomice. Mezi tyto priority patří využívání potenciálu aplikací v oblasti informačních a komunikačních technologií, nízkouhlíkové technologie a výrobky šetrné k životnímu prostředí, výrobní techniky a postupy s vysokou energetickou účinností.

- Vytváření kapacit: Účinné veřejné politiky vyžadují kompetentní, výkonnou a nestrannou správu soustředící se na klienty. Zejména v období hospodářského poklesu bude posílení institucionálních a správních kapacit, zaměřené na vytvoření stabilního obchodního prostředí, představovat podnět ke strukturálním změnám a podpoří růst a zaměstnanost. Snížení regulační a administrativní zátěže podniků přispěje ke zvýšení produktivity a k posílení konkurenceschopnosti. Příspěvek z ESF ve výši 2 miliard EUR podpoří budování institucionálních kapacit a správní reformu. Opatření v této oblasti mohou značným způsobem snížit administrativní zátěž podniků a pomoci více lidem, aby zahájili podnikatelskou činnost. Patří sem rovněž možnost zahájit kdekoli v EU podnikání do tří dnů s nulovými náklady, prostřednictvím jediného přístupového místa.

Členské státy se proto vyzývají, aby:

- usilovaly o zabezpečení investic do dlouhodobé konkurenceschopnosti podniků, zvláště malých a středních podniků, a aby tyto investice pokud možno urychlily;
- zvýšily podporu těch, kteří v důsledku současné krize ztratí zaměstnání, a to např. formou drobných dotací nebo úvěrů na založení vlastního podniku anebo tak, že těmto osobám umožní získat základní podnikatelské a řídicí dovednosti;
- urychleně zvýšily využívání iniciativy JEREMIE a zrychlily její provádění prostřednictvím podpisu dohod o podílových fondech s EIF a/nebo jinými finančními institucemi;
- využívaly součinnosti mezi finančními nástroji pro malé a střední podniky financovanými z politiky soudržnosti a rámcovým programem pro konkurenceschopnost a inovace;
- zlepšily vnitrostátní prostředí s cílem umožnit rozvoj iniciativ v oblasti mikroúvěrů a využívaly technické pomoci poskytované na iniciativy v oblasti mikroúvěrů prostřednictvím nástroje JASMINE;
- dodržely závazky k budování institucionálních kapacit, neboť to bude mít pozitivní dopad na vytváření příznivého podnikatelského prostředí a urychlí modernizaci jejich veřejné správy.

Komise:

- umožní ve spolupráci s EIF podstatné zvýšení dostupnosti finanční a technické pomoci s cílem zlepšit přístup k finančním nástrojům;
- navrhla změny ustanovení právních předpisů v zájmu zlepšení prostředí pro vytváření nástrojů typu JEREMIE.

2.3 Infrastruktura a energie

Urychlení investic do evropské infrastruktury a sítí v oblasti energetiky, dopravy a informačních a komunikačních technologií je ještě naléhavější v situaci, kdy čelíme hospodářské recesi. Nesplnění plánovaných investic v této oblasti by mělo negativní krátkodobé hospodářské dopady a ohrozilo by dlouhodobé vyhlídky na budoucí růst. Recese by například mohla zhoršit znevýhodnění regionů s méně rozvinutou energetickou infrastrukturou a zvýšit rizika spojená se zabezpečením dodávek v již nyní ohrožených regionech. Dobrá politika v oblasti infrastruktury a zaměření na vyšší energetickou účinnost, obnovitelné zdroje energie a udržitelnou dopravu pomohou Evropě překonat současnou hospodářskou nestabilitu. Tato politika má také další úkoly: snížit emise skleníkových plynů, chránit podniky a spotřebitele před nestabilními cenami paliv a zlepšit životní prostředí na místní úrovni. Taková podpora rovněž poskytuje příležitosti k zajištění zaměstnání a ochraně pracovních míst a podniků.

- Doprava: Na podporu rozvoje udržitelné dopravní infrastruktury bude v rámci politiky soudržnosti vyčleněno přibližně 38 miliard EUR na projekty transevropských sítí (TEN-T) v období 2007–2013 a budou poskytnuty finanční prostředky na sekundární propojení pro zlepšení přístupu k sítím TEN-T. Programy politiky soudržnosti také počítají s investicemi do environmentálně udržitelných dopravních systémů, včetně ekologické městské dopravy.
- Energie: Jak bylo zdůrazněno v plánu evropské hospodářské obnovy, současná finanční krize zvyšuje potřebu modernizovat evropské energetické odvětví a diverzifikovat zdroje dodávek, aby byl zajištěn dostatek dostupné energie na nestabilním světovém trhu. Evropská unie v důsledku rozšíření „zdědila“ špatná propojení energetické infrastruktury mezi východem a západem a mezi jihem a severem, což ohrožuje zabezpečení dodávek a solidaritu v rámci celoevropského vnitřního trhu s energií. S cílem vyřešit tento problém poskytuje politika soudržnosti v období 2007–2013 prioritním projektům TEN-E podporu ve výši 675 milionů EUR a poskytne 4,8 miliardy EUR na rozvoj obnovitelných energií, včetně podpory decentralizované výroby energie a dálkového vytápění. Částka 4 miliardy EUR uvedená v plánu evropské hospodářské obnovy, která je určena na investice do propojení energetické infrastruktury, dodatečně doplní příspěvky z politiky soudržnosti.
- Zlepšení energetické účinnosti bude rozhodující pro konkurenceschopnost Evropy a představuje všeobecně přínosnou možnost, jak čelit změně klimatu. Investice do opatření na zvýšení energetické účinnosti přinesou bezprostřední výsledky: snížení nákladů pro domácnosti a podniky, dosažení růstu a vytvoření nových pracovních míst a usnadnění přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. V rámci politiky soudržnosti na období 2007–2013 již byly vyčleněny přibližně 4,2 miliardy EUR na podporu celé řady zlepšení energetické účinnosti.
- Vysokorychlostní internet pro všechny občany EU: V rámci příslušných programů politiky soudržnosti na období 2007–2013 již byly vyčleněny 2,2 miliardy EUR na infrastruktury informačních a komunikačních technologií. Tento příspěvek bude navýšen o 1 miliardu EUR na vysokorychlostní internet, jak je uvedeno v plánu obnovy.
- Dovednosti pro nízkouhlíkové hospodářství: Je třeba, aby přechod na nízkouhlíkovou společnost doprovázelo stanovení a poskytování nových dovedností pro nová pracovní místa, včetně pracovních míst spojených s ekologií. Části programů politiky soudržnosti, které se týkají lidského kapitálu, by měly být využity na podporu úsilí členských států v této oblasti.

Ve snaze zlepšit a urychlit přípravu významných projektů politiky soudržnosti v této prioritní oblasti i v dalších prioritních oblastech zavedla Komise spolu s Evropskou investiční bankou (EIB) iniciativu JASPERS (Společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech)⁶. Tato iniciativa poskytuje pomoc řídicím orgánům v zemích EU-12 při přípravě rozsáhlých projektů investic do prioritních infrastruktur v EU.

Další iniciativa Komise, EIB a Rozvojové banky Rady Evropy (CEB) s názvem JESSICA (Společná evropská podpora udržitelných investic do městských oblastí) byla vytvořena s cílem urychlit a podporovat udržitelné investice v oblasti energetické účinnosti, městské dopravy, infrastruktur informačních a komunikačních technologií, obnovy apod. ve městech.

– **V souvislosti s infrastrukturou a energií se proto členské státy vyzývají, aby:**

- co nejvíce využívaly národní a regionální programy s cílem zajistit, aby se ve stále vyšší míře používaly obnovitelné zdroje;
- co nejvíce využívaly národní a regionální programy s cílem zajistit, aby při navrhování nových budov i při rekonstrukci stávajících budov, a to i v případě domácností s nízkými příjmy, bylo dosaženo vysoké energetické účinnosti;
- využívaly finanční prostředky pro rekvalifikaci a zvyšování kvalifikace pracovníků v souvislosti s nově vznikajícími pracovními místy v nízkouhlíkovém hospodářství;
- plně využívaly nástroj JASPERS k přípravě strategických infrastruktur a co nejlépe využívaly pomoci poskytované v rámci politiky soudržnosti na významné projekty;
- plně využívaly možnosti, jež nabízí iniciativa JESSICA, pokud jde o financování integrovaného rozvoje měst;
- využívaly součinnosti ve vývoji různých infrastruktur a mezi jednotlivými zdroji financování Společenstvím (politika soudržnosti, TEN-T, TEN-E, sedmý rámcový program pro výzkum a technologický rozvoj, rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace a EIB) a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj.

Komise navrhuje tyto kroky:

- Kapacita technické pomoci v rámci nástroje JASPERS se od roku 2009 zvýší o 25 %. Toto navýšení značně přispěje k urychlení příprav významných projektů. V zájmu snadnějšího postupu bude Komise úzce spolupracovat s ostatními partnery nástroje JASPERS.
- Změna Evropského fondu pro regionální rozvoj, jež umožní podpořit zlepšování energetické účinnosti a využívání obnovitelné energie v obytných budovách ve prospěch domácností s nízkými příjmy ve všech členských státech.

⁶ JASPERS je nástroj technické pomoci Komise, Evropské investiční banky, Evropské banky pro obnovu a rozvoj a Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW), jehož prostřednictvím je poskytována pomoc ve všech fázích přípravy projektů.

- Změna ustanovení právních předpisů s cílem usnadnit poskytování věcných příspěvků na financování nástrojů JESSICA v členských státech.

2.4 Výzkum a inovace

Plánované investice do znalostní ekonomiky v rámci politiky soudržnosti – v odhadované výši 86 miliard EUR, tj. 25 % celkové částky⁷ – by měly zůstat prioritou navzdory současnému hospodářskému poklesu. Jelikož soukromé kapitálové investice do výzkumu a vývoje jsou těsně spjaty s celkovým hospodářským výkonem, je udržení stability investic ve veřejném sektoru a vytvoření výkonného evropského výzkumného prostoru obzvláště důležité pro zajištění odpovídajícího zaměření ekonomiky na výzkum a inovace, které jsou předpokladem dlouhodobého růstu. Evropa si nemůže dovolit obavy z rizik, pokud jde o investice do nových znalostí a inovace, zejména v současné době.

Dobré výsledky evropského výzkumu, vývoje a inovace ve všech odvětvích budou mít zásadní význam pro splnění lisabonských cílů růstu a zaměstnanosti a pro nalezení udržitelných řešení palčivých otázek v oblasti životního prostředí, jako jsou změna klimatu a energetické výzvy. Politika soudržnosti vytvořila stabilní podmínky pro pokračující financování strategií v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. Vzhledem k uznání klíčového významu vyšších investic do výzkumu a vývoje, jakož i priorit stanovených ve strategických zásadách politiky soudržnosti se plánuje, že investice do těchto oblastí v rámci politiky soudržnosti v období 2007–2013 ve všech členských státech značně vzrostou.

Z předchozích zkušeností jasně vyplývá, že aby byla opatření v oblasti výzkumu a inovace úspěšná, musí se soustředit na hlavní prioritní akce a probíhat soudržným způsobem. Úsilí o udržení plánované výše investic bude mít zásadní význam, má-li Evropa uspět při zlepšení svých inovačních schopností v nejobecnějším slova smyslu, včetně uvádění nových výrobků a služeb na trh. Dodržení závazků členských států týkajících se výzkumu, vývoje a inovace může být s ohledem na současnou úvěrovou krizi a omezení veřejných financí náročné, avšak veřejný sektor musí sehrát vedoucí úlohu při zajištění stabilního investičního prostředí pro výzkum, vývoj a inovace a musí se co nejlépe připravit na budoucí hospodářský vzestup.

Členské státy se proto vyzývají, aby:

- nadále prostřednictvím svých programů politiky soudržnosti podporovaly investice do budování kapacit v oblasti výzkumu a vývoje, výzkumné infrastruktury, malých infrastruktur podniků působících v oblastech výzkumu a vývoje náročných na znalosti a do lidského kapitálu v odvětvích s významným potenciálem růstu (např. informační a komunikační technologie, energetická účinnost a nízkouhlíkové technologie);
- co nejvíce využívaly součinnosti mezi různými zdroji financování Společenství a veřejného a soukromého financování činností v oblasti výzkumu a inovací, s cílem zajistit, aby byly tyto oblasti nadále financovány.

⁷ SEK(2007) 1547 ze dne 14. listopadu 2007: „Regiony uskutečňují inovace prostřednictvím politiky soudržnosti“.

3. NÁVRHY A DOPORUČENÍ

Ucelený plán evropské hospodářské obnovy navržený Komisí se staví za významné daňové pobídky, které by kombinovaly opatření na úrovni členských států i Společenství. Vzhledem k tomu, že za současné hospodářské situace budou jak soukromé finance, tak veřejné rozpočty pravděpodobně vystaveny tlaku, byl navržen soubor opatření související s urychlením investic v rámci politiky soudržnosti, jejichž cílem je zúročit zaměření a stabilitu této politiky. Uvedená opatření zahrnovala legislativní návrhy, které Komise předložila k rychlému přijetí příslušnými orgány, a iniciativy pro plné využívání stávajících nástrojů.

Návrhy cílených legislativních změn⁸ lze charakterizovat takto:

- opatření pro zlepšení hotovostního toku veřejnoprávních orgánů, jejichž úkolem je provádět národní a regionální programy. Tato ustanovení zahrnují dodatečnou částku předběžného financování v roce 2009 a opatření, která by mohla urychlit náhradu výdajů vynaložených v rámci významných projektů a v rámci režimů státní podpory;
- vyjasnění ustanovení, díky nimž bude usnadněno zavedení nástrojů finančního inženýrství v zájmu rychlejšího přístupu k finančním opatřením;
- zjednodušení, pokud jde o větší využívání paušálních a jednorázových částek nákladů, které veřejnoprávním orgánům umožní rychleji připravovat projekty a opatření;
- rozšíření možností pro podporu investic do zlepšování energetické účinnosti a obnovitelné energie v obytných budovách ve prospěch domácností s nízkými příjmy ve státech EU-27.

Jako doplnění navrhovaných legislativních změn Komise navrhuje následující zásady a kroky s cílem pomoci členským státům, aby plně využívaly stávajících možností a aby se připravily na uplatňování navrhovaných legislativních změn.

- **Zaměření na inteligentní investice:** Za současných výjimečných okolností mohou členské státy a Komise posoudit možné změny cílů a priorit operačních programů, aby se více zaměřily na investice do oblastí s potenciálem rychlého růstu a/nebo do oblastí vyžadujících naléhavý zásah. Jde například o investice do energetické účinnosti, čistých technologií, environmentálních služeb, infrastruktury a propojení, širokopásmových sítí, předvídání a přizpůsobování dovedností budoucím potřebám trhu práce či uvolnění nových finančních prostředků pro malé a střední podniky (tj. malé a střední podniky zaměřené na výzkum a inovace). V rámci stávajících programů se členské státy vyzývají, aby v těsné spolupráci s Komisí takovým investicím do zvyšování produktivity daly bezprostřední prioritu.
- **Využití možností inovačního financování pro malé a střední podniky:** Měl by být plně využíván potenciál nástrojů typu JEREMIE, které umožňují malým a středním podnikům přístup k finančním prostředkům. Členské státy se vyzývají, aby se aktivně zapojily do síťové platformy, kterou zahájí Komise ve spolupráci s EIF v roce 2009.

⁸ KOM(2008) 803, návrh na změnu nařízení (ES) č. 1083/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti.
KOM(2008) 838, návrh na změnu nařízení (ES) č. 1080/2006 o Evropském fondu pro regionální rozvoj.

KOM(2008) 813, návrh na změnu nařízení (ES) č. 1081/2006 o Evropském sociálním fondu.

- **Využití stávajících příležitostí:** Strategický přístup a široký rozsah stávajících programů již nyní nabízí značnou flexibilitu. V zásadě je možné, aby správci programů uzpůsobili relativní tempo vynakládání prostředků a provádění jednotlivým prioritám a kategoriím příjemců nebo aby nahradili intervence doplňujícími opatřeními. Komise učiní vše pro to, aby pomohla členským státům, a podporuje plné využívání flexibility v míře nepřesahující rámec právních předpisů.
- **Urychlení programů:** V zájmu rychlejšího provádění programů Komise vyzývá členské státy, aby daly konečnou podobu svým vnitrostátním řídicím a kontrolním systémům v souladu s příslušnými regulačními ustanoveními a zásadami. Díky tomu bude možné obecně urychlit prozatímní finanční transakce při dodržení zásady řádného finančního řízení.
- **Zachování veřejných investic:** S ohledem na problémy se zajištěním dostatečného spolufinancování mohou členské státy v případě individuálních projektů v rámci programu kombinovat příspěvky Společenství a vnitrostátní příspěvky: například některé operace by mohly být v roce 2009 financovány z politiky soudržnosti do výše 100 %. Takové kompletní financování by bylo třeba vyvážit operacemi financovanými pouze na vnitrostátní úrovni nebo s vyšším podílem vnitrostátního financování na konci programového období.

– **Členské státy se vyzývají, aby:**

- využily všech možností k urychlení potřebných intervencí, které jsou uvedeny ve schválených cílech programů;
- uvolnily stávající a navrhované dodatečné zálohy pro rok 2009 pro účely předběžného financování prioritních intervencí a rychlého zahájení programů na období 2007–2013;
- posoudily, zda je třeba v zájmu dřívějšího splnění programů provést jejich urychlené změny nad rámec stávajících nástrojů flexibility;
- využily svých národních strategických zpráv⁹, které mají být předloženy do konce roku 2009, jako příležitost k informování o prvních výsledcích v plnění nového cyklu programů. Tyto zprávy mají ještě větší význam vzhledem k novým ekonomickým podmínkám. V případě potřeby by mohly představovat promyšlenější a zásadní návrhy na strategickou revizi programů a jejich cílů, jakmile budou lépe známy dopady současné recese.

Komise bude spolupracovat s členskými státy s cílem posoudit:

- možné včasné změny operačních programů s cílem reagovat na nové potřeby, zjednodušit plnění programů a urychlit provádění stanovených priorit;

⁹ Podle článku 29 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 by tyto zprávy měly obsahovat informace týkající se například příspěvku programů k provádění cílů politiky soudržnosti a k dosahování cíle podpory konkurenceschopnosti a vytváření pracovních míst, či socioekonomické situace.

- možné včasné změny operačních programů s cílem zavést do programů v zemích EU-15 financování investic do energetické účinnosti a obnovitelné energie v oblasti bydlení a posílit tyto investice v zemích EU-12;
- Komise v neposlední řadě provede rychlé posouzení žádostí o krátké prodloužení lhůty pro dokončení programů na období 2000–2006 s cílem umožnit maximální splnění již přijatých závazků a zmírnit obtíže spojené se získáváním kapitálu na konci roku 2008.

4. ZÁVĚR

Politika soudržnosti představuje významný příspěvek pro reálnou ekonomiku díky provádění programů EU pro růst a zaměstnanost a udržitelný rozvoj. Prostřednictvím významných finančních investic a decentralizovaného řízení, které je zaměřeno na zlepšení činnosti veřejnoprávních orgánů, odpovědnost a kontrolu, politika soudržnosti výrazně podporuje růst a zaměstnanost na místní a regionální úrovni tam, kde evropští občané pocítí dopady finanční a ekonomické krize. Politika soudržnosti se již nyní soustředí na podporu nejvíce postižených členských států a regionů s cílem omezit nerovnosti, podnítit růst a posílit hospodářskou a sociální soudržnost EU.

Zavedení legislativních a jiných opatření v reakci na hospodářský pokles, která jsou uvedena v tomto sdělení, významně přispěje k plánu evropské hospodářské obnovy. Urychlení investic v rámci politiky soudržnosti a jejich koncentrace na začátek programového období může mít pozitivní účinek v podobě vytvoření poptávky v klíčových ekonomických odvětvích a mohlo by představovat důležitý krátkodobý finanční podnět a současně poskytnout pomoc přímo postiženým osobám. Pokračující zaměření na investiční priority stanovené v Lisabonské strategii má zásadní význam, jelikož tyto priority mohou přispět k rychlejší obnově a vyřešit dlouhodobé výzvy, jako je například zlepšení konkurenceschopnosti a přechod na nízkouhlíkové hospodářství.

Rychlé provedení těchto opatření bude vyžadovat těsnou spolupráci mezi Evropskou komisí a ostatními orgány EU, členskými státy a účastníky programů.